

Poročilo o zadevi Vaskrsić

Ministrstvo za pravosodje in javno upravo (v nadaljevanju: ministrstvo) se je dne 19. 2. 2012 seznanilo z vlogo Zorana Vaskrsića, v kateri navaja, da gre za pravno nehumano, nečloveško in nepravično sodbo. Okrajno sodišče v Litiji mu je zaradi dolga 124 EUR prodalo hišo na javni dražbi za polovico cene, in sicer za 70.000 EUR. Navaja, da o javni dražbi ni bil obveščen, za kar naj bi imel dokaze. Njegova zadeva naj bi bila že v reševanju na Ustavnem sodišču, sedaj pa je dobil še naznanilo o prisilni izpraznitvi stanovanja. Ministrstvo je prosil, naj zadevo preuči in mu sporoči, ali je Slovenija pravna država.

Zadeva je kmalu povzročila močne medijske razsežnosti, ministrstvo pa je v zvezi s to zadevo prejelo tudi večje število vlog drugih državljanov in pravnih oseb. Zato je ministrstvo zaprosilo Okrajno sodišče v Litiji, da prouči navedbe, ki so jih vlagatelji navajali v svojih vlogah, ter ministrstvo seznaniti z ugotovitvami oziroma poročilom. Ministrstvo je v zadevi prejelo tudi poročilo izvršitelja, ki ga je ta na lastno pobudo poslal ministrstvu.

Iz navedenih gradiv izhaja sledeče (kronološko):

- 1. Na predlog upnika JP Vodovod-kanalizacija d.o.o. Ljubljana, se je postopek izvršbe zoper dolžnika Zorana Vaskrsića začel na podlagi sklepa Okrajnega sodišča v Ljubljani (COVL) opr.št. VL 74263/2009 z dne **2. 6. 2009**, zaradi izterjave glavnice **124,38 EUR s pp in stroški postopka**, na podlagi računa z dne **18. 12. 2007**, datum zapadlosti **5. 1. 2008**. Predlog izvršbe je glasil na **rubež premičnega premoženja** dolžnika, vendar prvega rubeža dne 7. 1. 2010 izvršitelj ni mogel opraviti, ker dolžnika ni bilo doma. Izvršitelj je ob neuspelem poskusu rubeža na vrata dolžnikovega doma nalepil obvestilo o svojem obisku in opozorilo pred nasilnim vstopom, na katerem je bilo zapisano, za katero izvršilno zadevo gre, kdaj je izvršitelj poskusil opraviti rubež, za kakšen znesek je šlo, ter kdo je opravljal neposredna dejanja izvršbe.
- 2. Nadaljnje izvršilno dejanje je izvršitelj opravil **29. 4. 2010**, ko je **ob navzočnosti dolžnikove žene pregledal prostore** v mansardi stanovanjske hiše (dolžnikovo stanovanje). Dolžnikova žena je takrat povedala, da dolžnika ni doma in da nima gotovine za poplačilo dolga, izvršitelj pa je pri pregledu prostorov ugotovil, da so opremljeni le s starejšo osnovno stanovanjsko opremo, ki je razvidna iz slikovne dokumentacije (kopije fotografij so v poročilu izvršitelja). Istega dne je nato izvršitelj dolžnika z dopisom dodatno pozval k plačilu dolga, a se dolžnik na poziv ni odzval. Zato je izvršitelj upniku predlagal, da nadaljuje postopek izvršbe z drugimi izvršilnimi sredstvi, sodišču pa predlagal **ustavitev postopka na premičnine**. Na dan te ugotovitve je dolg znašal **516,44 EUR**.
- 3. Dne **16. 6. 2010** je **upnik predlagal nadaljevanje izvršbe na nepremičnino dolžnika**, ki se je nadaljevala v sodnem spisu In 51/2010. Nepremičninska izvršba In 51/2010 je bila dovoljena s sklepom 17. 6. 2010, ki je bil dolžniku **vročen dne 21. 6. 2010** in sicer ga je **prevzela njegova žena**. Izvršbe upnik JP Vodovod-kanalizacije d.o.o. Ljubljana v nobenem trenutku ni omejil na nobeno sredstvo izvršbe, oziroma ni predlagal odloga nepremičninske izvršbe. Takega predloga pa tudi **ni podal dolžnik**, četudi je za to imel zakonsko podlago (drugi odst. 34. člena Zakona o izvršbi in zavarovanju, v nadaljevanju ZIZ).
- 4. Dne 2. 3. 2010 se je zoper dolžnika Zorana Vaskrsića začel še en postopek izvršbe na predlog upnika lizingodajalca, zaradi izterjave glavnice 1.575,98 EUR s pp in stroškov

postopka. Ta postopek je vodilo Okrajno sodišče v Ljubljani – COVL, ki je dne 2. 3. 2010 izdalo sklep o izvršbi **opr. št. VL 26073/2010**. Dovoljena so bila naslednja sredstva izvršbe: rubež plače dolžnika, rubež dobroimetja dolžnika na računu pri organizaciji za plačilni promet, rubež premičnega premoženja dolžnika in rubež nepremičnine (sporne hiše). Okrajno sodišče v Litiji je postopek elektronsko prevzelo 8. 4. 2010 in dovoljeno izvršbo na nepremičnino skladno s Sodnim redom izločilo v poseben spis **In 25/2010**. Ostala sredstva izvršbe so tekla naprej pod isto številko zadeve (VL 26073/2010).

- 5. Ko je upnik JP Vodovod – kanalizacija predlagal nadaljevanje izvršbe na nepremičnino dolžnika (kot je opisano v tč. 3), se je v skladu z določbo 171. člena ZIZ ta izvršba priključila že začetni izvršbi upnika lizingodajalca (4. točka zgoraj), ko je bil ta v fazi pred izdajo sklepa o tržni vrednosti nepremičnine. Slednji sklep je bil izdan 1. 7. 2010.
- 6. Dne 20. 8. 2010 je sodišče prejelo obvestilo izvrševalca sklepa o izvršbi VL 26073/2010, da je terjatev drugega upnika, lizingodajalca, v celoti poravnana iz denarnih sredstev dolžnika pri banki, zato je bil postopek te izvršbe 31. 8. 2010 s sklepom ustavljen z vsemi sredstvi izvršbe, vključno z izvršbo na nepremičnino. Od takrat dalje je postopek izvršbe na nepremičnino dolžnika tekel le še v korist pristopnega upnika JP Vodovod - kanalizacija d.o.o. Ljubljana.
- 7. Dne **7. 10. 2010** je bila izvedena prva javna dražba nepremičnine dolžnika, **na katero je bil dolžnik pravočasno in pravilno vabljen**.
- Dne **19. 10. 2010** je sodišče v zadevi VL 74263/2009 prejelo predlog upnika za izvršbo na dobroimetje dolžnika na bančnem računu, **26. 10. 2010** pa tudi predlog za rubež njegovega osebnega dohodka.
- 8. Dne **18. 11. 2010** je bila izvedena druga javna dražba, na katero je bil dolžnik pravočasno in pravilno vabljen. Na njej se je prodajana nepremičnina prodala po znižani vrednosti za 70.000,00 EUR (glede na tržno vrednost 140.000,00 EUR).
- 9. Zadnji dve spremembi sredstva izvršbe sta bili dovoljeni **22. 11. 2010**.
- Dne **24. 11. 2010**, torej po razglasitvi in pisni izdaji sklepa o domiku, je upnik sodišče seznanil, da je dolžnik njegovo terjatev istega dne v celoti poravnal in sporočil, da umika predlog za izvršbo. Dolžnik je sklep o domiku napadel s pravočasno laično pritožbo, v kateri se je skliceval na smrt očeta in slabo finančno situacijo, na potrebno skrb za svojo mamo, ki je v istem letu ostala brez službe, na brezposelno ženo in dva nedoletna otroka ter da je 24. 11. 2010 njegov delodajalec prejel sklep o rubežu njegove plače, ki pa ga ni mogel realizirati.
- 10. Pritožbo dolžnika zoper sklep o domiku je obravnavalo Višje sodišče v Ljubljani **29. 11. 2010** (I lp 4164/2010) in jo zavrnilo. Poudarilo je:
 - da je sklep o izvršbi, ki dolžniku nalaga plačilo terjatve postal pravnomočen 3. 7. 2009, zato se dolžnik ne more sklicevati na okoliščine nastale v letu 2010;
 - da gre za majhno terjatev, zato gola navedba o finančni stiski ne prepriča, da terjatve dolžnik ne bi mogel prostovoljno izpolniti;
 - da je bil dolžniku sklep, s katerim je bila dovoljena izvršba na njegovo nepremičnino, vročen 21. 6. 2010 in ga je prevzela njegova žena, vsa nadaljnja pisanja pa so mu bila vročena na podlagi 142. člena ZPP (fikcija vročitve). Zanje je dolžnik prejel obvestilo v poštni predalčnik s pozivom, da jih dvigne na pošti v roku 15-tih dni in ker jih ni dvignil, so mu bila sodna pisanja nato puščena v hišnem predalčniku, a nanje ni reagiral;
 - da njegovega neodziva na pisanja ni možno razlagati drugače kot tako, da je stvar plačila terjatve prepustil prisilni izvršbi in s tem privolil v opravo dovoljenih izvršilnih dejanj ter tudi poplačilo terjatve s prodajo njegove nepremičnine. Za nastalo situacijo dolžnik sedaj ne more kriviti drugih, ker je posledica zgolj in izključno njegovega ravnanja.

- 11. Dne 12. 1. 2011 je bila nepremičnina izročena kupcu s sklepom, ki je postal pravno močan v zvezi s sklepom Višjega sodišča v Ljubljani 25. 5. 2011, I lp 791/2011. V njem višje sodišče poudarja:
 - da so bili vsi sklepi dolžniku pravilno vročeni;
 - da je napačno dolžnikovo stališče, da bi sodišče zaradi umika predloga za izvršbo moralo v skladu s 76. členom ZIZ razveljaviti tudi opravljena izvršilna dejanja, torej tudi sklep o domiku, da je bilo že večkrat zavzeto stališče, da sodna odločba (sklep o domiku) ne predstavlja izvršilnega dejanja v smislu 76. člena ZIZ ter
 - da bi bilo z razveljavitvijo sklepa o domiku nedopustno poseženo v pričakovano pravico drugih, na kar je opozorilo Ustavno sodišče RS v odločbah Up 35/1998 in Up 77/2009.
- 12. Dne **2. 12. 2010**, torej še pred pravnomočnostjo sklepa o domiku, je k nepremičninski izvršbi (JP Vodovod-kanalizacija d.o.o. Ljubljana) pristopil še upnik, fizična oseba, iz Litije s terjatvijo 5.112,36 EUR s pripadki in stroški, ki izvira iz 14. 5. 2009 pravnomočne in izvršljive odškodninske sodbe Okrajnega sodišča v Litiji.
- **13. Iz dosežene kupnine za prodano nepremičnino so se nato skladno z določbo 197. člena ZIZ poplačali najprej izvršilni stroški upnika (fizične osebe) prednostna terjatev RS MF DURS, DU Ljubljana iz naslova davka na promet nepremičnin, terjatev zastavnega upnika – banke v višini 58.887,67 EUR in terjatev upnika (fizične osebe) v višini 5.895,22 EUR. Presežek kupnine v višini 3.698,60 EUR je pripadel dolžniku.**
- 14. 15. Dolžnik 30-dnevnega izpraznitvenega roka po sklepu o izročitvi nepremičnine kupcu ni spoštoval, zato je novi lastnik 27. 6. 2011 zoper njega predlagal začetek postopka za izpraznitev in izročitev nepremičnine (postopek se vodi pod In 28/2011). Sklep o izvršbi je bil izdan 11. 7. 2011. Zoper njega je dolžnik po pooblaščenih pravočasno ugovarjal. O njegovem ugovoru je Višje sodišče v Ljubljani odločilo s sklepom I lp 5410/2011 z dne 29. 9. 2011, ter v zvezi z dolžnikovi pritožbo ponovno poudarilo:
 - da je stališče prvostopenjskega sodišča pravilno in zakonito ter ustavno sodno skladno;
 - da umik predloga za izvršbo po opravljeni javni dražbi in razglasitvi sklepa o domiku ni razlog za njegovo razveljavitev, saj bi se s tem poseglo v pričakovano upravičenje – pravico kupca do zasebne lastnine;
 - da je Ustavno sodišče RS v odločbi Up 77/2004 dne 11. 10.2006 zavzelo stališče, da je po pravnomočnosti sklepa o domiku kupec nepremičnine na javni dražbi v izvršilnem postopku v položaju, ko je varovan v svojih pravicah in da bi njegovo pridobitev lastninske pravice na nepremičnini lahko preprečila le njegova nezmožnost plačila kupnine, ne pa kakšna druga naknadno nastala okoliščina (denimo umik predloga za izvršbo).
- Po podatkih sodišča se spis od 29. 2. 2012 nahaja na Ustavnem sodišču RS (to je 5. 3. 2012 sprejelo odločitev, da ustavne pritožbe ne sprejme v obravnavo).

Po temeljitem pregledu poročila Okrajnega sodišča v Litiji in poročila izvršitelja je mogoče ugotoviti zlasti sledeče:

- Dolžnik nikoli ni oporekal dolgu do upnika (račun VO-KA z dne **18.12.2007**), niti ni v postopku izvršbe na podlagi verodostojne listine podal ugovora.
- **Obveznost plačila dolga je nastala pred dobrimi štirimi leti**, tj. 18. 12. 2007, v plačilo pa zapadla 5. 1. 2008.
- Dolžnik je v tem obdobju imel v najemu (lizing) vozilo Mercedes Benz C 200 CDI, l. 2004.
- Sklep o izvršbi z dne 2. 6. 2009 je postal pravno močan 3. 7. 2009.
- Izvršitelj je bil prvič na naslovu dolžnika (nepremičnine) 7. 1. 2010, ko je na vratih stanovanju pustil nalepljeno obvestilo (opozorilo pred nasilnim vstopom, v katerem so navedeni vsi relevantni podatki: upnik, višina dolga, opr. št.).

- Naslednji obisk izvršitelja na naslovu dolžnika je bil 29. 4. 2010, ko ga je sprejela žena dolžnika; ob obisku je ugotovil, da ni rubljivih predmetov (kar je razvidno tudi s fotografij) ter da dolžnik nima gotovine. Obstoj dolga ni bil sporen.
- Izvršitelj je 29. 4. 2010 poročilo o opravljenih dejanjih izvršbe poslal dolžniku, s pozivom, da pokliče njegovega pomočnika, ki vodi postopek, zaradi dogovora o poplačilu dolga. Dolžnik se na poziv ni odzval.
- Nepremičninska izvršba In 51/2010 je bila dovoljena s sklepom 17. 6. 2010, ki je bil dolžniku vročen dne 21. 6. 2010 in ga je prevzela njegova žena.

Zbirni podatki z relevantnimi datumi v obravnavanem primeru:

Leto	datum	dejanje
2007	18. 12. 2007	Račun VO-KA (zapadlost: 5. 1. 2008)
2009	02. 06. 2009	Sklep sodišča (COVL) (predlog: rubež premičnin)
2010	07. 01. 2010	Prvi rubež (neuspešen); izvršitelj nalepi obvestilo na vrata dolžnika
	29. 04. 2010	Naslednje izvršilno dejanje (izvršitelj): pregled prostorov dolžnika ob navzočnosti dolžnikove žene (slikovna dokumentacija) - ni rubljivih predmetov
	16. 06. 2010	Upnik predlaga nadaljevanje izvršbe na nepremičnino dolžnika
	17. 06. 2010	Sodišče izda sklep o dovolitvi nepremičninske izvršbe
	21. 06. 2010	Gornji sklep vročen dolžniku (prevzame ga dolžnikova žena)
	07. 10. 2010	Prva javna dražba nepremičnine dolžnika - neuspešna; dolžnik bil pravilno in pravočasno vabljen
	19. 10. 2010	Sodišče prejme predlog upnika za izvršbo na dobroimetje dolžnika na račun
	26. 10. 2010	Sodišče prejme predlog upnika za izvršbo na rubež dolžnikovega osebnega dohodka
	18. 11. 2010	Druga javna dražba; dolžnik bil pravilno in pravočasno vabljen (znižana vrednost nepremičnine za ½: 70.000 €; nepremičnina prodana (sklep o domiku)
	22. 11. 2010	Sodišče dovoli spremembo sredstva izvršbe na dobroimetje dolžnika na račun in na rubež dolžnikovega osebnega dohodka
	24. 11. 2010	Upnik sodišču sporoči, da je dolžnik tega dne dolg poravnal
	24. 11. 2010	Dolžnik vloži pritožbo zoper sklep o domiku
	29. 11. 2010	Pritožbo dolžnika obravnava višje sodišče in jo zavrne
	02. 12. 2010	K nepremičninski izvršbi pristopi še upnik, fizična oseba, s terjatvijo do dolžnika v višini 5.112,36 € s pp in stroški
2011	12. 01. 2011	Nepremičnina izročena kupcu s sklepom

(a1) Odredba Vrhovnega sodišča RS v zadevi Vaskrsić

Vrhovno sodišče je z odredbo št. SuZ 1/2012-9 z dne 13. 3. 2012 na podlagi tretjega odstavka 12. člena Zakona o sodiščih odredilo pregled spisov In 51/2010 in VL 74263/2009 Okrajnega sodišča v Litiji, z vidika časovnega zaporedja procesnih dejanj ter ustreznosti organizacije dela na sodišču, ter tudi glede primernosti določb Sodnega reda o nepremičninski izvršbi z vidika 3. člena ZIZ.

Na tiskovni konferenci dne 13.3.2012 pa je Vrhovno sodišče RS pojasnilo še:

Službeni nadzor, ki ga je odredilo Vrhovno sodišče RS, "ne bo zajemal pravilnosti uporabe procesne in materialne zakonodaje, ki je bila že večkrat preizkušena v postopku s pravnimi sredstvi. Prav tako je Ustavno sodišče RS 5. 3. 2012 sprejelo odločitev, da ustavne pritožbe, ki jo je v juliju 2011 preko odvetniške pisarne Čeferin vložil dolžnik, ne sprejme v obravnavo.

Cilj sodnega varstva v izvršilnem postopku ni odločanje o spornih pravicah, temveč prisilna izvršitev dajatvenih zahtevkov, za katere že obstaja pravnomočna odločba ali druga izvršljiva listina. V izvršilnem postopku je sodišče vezano na predloge upnika, ki odreje predmet in sredstvo izvršbe, torej tudi prodajo nepremičnine. Zaradi varstva dolžnika pa zakon določa, da lahko sodišče na dolžnikov predlog določi za izvršbo drugo primerno sredstvo za izvršbo namesto tistega, ki ga je predlagal upnik..."

(a2) vloge državljanov

V zvezi z obravnavanim primerom je ministrstvo, kot je bilo že omenjeno, prejelo tudi več vlog državljanov, v katerih se ti pritožujejo nad nezaslišanostjo ravnanja sodišča, navajajo, da gre za moralno sporne odločitve, ki se dogajajo navadnim ljudem, velikih oškodovanj pa se ne preganja. Vloge bo ministrstvo obravnavalo v okviru svojih pristojnosti. Ministrstvo pa je prejelo tudi vlogo dolžnika, da skuša Okrajno sodišče v Litiji tudi v njegovi zadevi prodati nepremičnino, med tem ko ima na drugi strani kot upnik na drugem sodišču več izvršb (izterjava preživnine), ki pa se ne premaknejo, nekaj jih je celo že zastaralo. Hkrati zatrjujejo domnevne zastoje v postopku, zato bo ministrstvo zaprosilo pristojno sodišče za poročilo.

(b) informacija o drugih podobnih primerih pred slovenskimi sodišči (vir: Vrhovno sodišče RS iz Izjave z dne 13.3.2012)

"Vrhovno sodišče je na lastno iniciativo že izvedlo preliminarno analizo izvršb na podlagi verodostojne listine za obdobje od 1. 1. 2008 do 1. 3. 2012. Ugotavljalo je, v kolikšnem številu primerov je bila izvršba predlagana za dolg do 100 EUR (in dodatno do 1000 EUR), in podatke primerjalo s podatki o številu prodanih nepremičnin na dražbi. V tem obdobju je bilo vloženih okoli 800.000 različnih predlogov za izvršbo na podlagi verodostojne listine, ki pomenijo glavno izvršilnih postopkov. Samo v letu 2010 je bilo vloženih 213.549 predlogov na podlagi 876.012 različnih verodostojnih listin v skupnem znesku vseh izterjevanih obveznosti v višini 1,2 milijarde EUR (1.215.870.990,49 EUR), oziroma povprečno 138,57 EUR na VL in 568,47 na vložen predlog (opomba: z enim predlogom se lahko uveljavlja več VL).

Iz analize izhaja, da je bila za zneske do 100 EUR v obdobju več kot štirih let izvršba s prodajo nepremičnine (kot enega izmed sredstev izvršbe) predlagana v 574 primerih, do dejanske prodaje pa je prišlo le v enem primeru, in še to ob združitvi večjega števila različnih izvršilnih predlogov zaradi izterjave dolga, ki je v skupnem znesku presegal 20.000 EUR. Kot zanimivost - do izvršbe s prodajo nepremičnine je prišlo v zadevi zaradi izterjave preživnine, tako izvršilno sredstvo pa je predlagal preživninski upravičenec. Predlogov za zneske do 1.000 EUR je bilo v tem obdobju 6.663, do izdaje sklepa o izročitvi nepremičnine pa je prišlo v 31 primerih. Vrednosti nepremičnin v teh primerih se še analizirajo, iz javno objavljenih razporedov dražb (na strani http://www.sodisce.si/sodni_postopki/javne_obravnave/drazbe/) pa je razvidno, da gre v številnih primerih tudi za nizko ocenjene nepremičnine.

Število razpisanih dražb nepremičnin v zadnjih letih narašča, manjša pa se delež na njih prodanih nepremičnin, kar, upoštevajoč umik predlogov za izvršbo v teh zadevah, omogoča sklepanje, da do prodaje nepremičnine ne pride, ker dolžniki najdejo način poplačila dolga še pred prodajo. Upniki tovrstno sredstvo izvršbe torej predlagajo predvsem kot učinkovitejši način pritiska na dolžnika oziroma neplačnika. Nepremičnine v številnih primerih pomenijo edino oprijemljivo premoženje, s katerim dolžnik razpolaga, zato je izvršba s prodajo nepremičnine, oziroma predvsem grožnja z njo, učinkovito sredstvo za prisilo dolžnika k poravnavi dolga.

Konkreten primer se v luči tovrstnih podatkov zdi izjema, do sedaj znana dejstva pa napeljujejo na sklep, da je bila prodaja nepremičnine posledica neaktivnega ravnanja sicer plačilno sposobnega dolžnika. Posledice prodaje nepremičnine so za dolžnika hude, vendar sodna veja oblasti ne sprejema zakonov. Alternativa sedanjemu ureditvi bi bil zakonsko določeni minimalni prag denarne terjatve kot pogoj za nepremičninsko izvršbo, kar je bilo Ministrstvu za pravosodje predlagano že ob spreminjanju izvršilne zakonodaje v okviru twinning projekta v letu 2006, vendar je bil ta predlog zavrnjen zaradi ocene, da v tem primeru številni dolgovi ne bi bili izterjani."

Ad 2) preliminarna preučitev določb predpisov

Izvršilni postopek je potreben takrat, kadar dolžnik svoje obveznosti ne izpolni prostovoljno. Takrat je izvršilni postopek in prek njega poseg v dolžnikovo lastnino upnikova edina možnost, da pride do poplačila svoje terjatve, saj je samopomoč prepovedana. Za dobavo določenega blaga ali storitve je vsak dolžan plačati dogovorjeni znesek. V primeru, da svoje obveznosti ne izpolni prostovoljno, pa ima upnik na voljo pot prisilne izvršbe, do katere pride s "posredovanjem" sodišča. Upnik torej s pomočjo postopka izvršbe pride do poplačila svoje terjatve. Zaradi tega se tudi pri prisilni prodaji nepremičnine po poplačilu dolga, obresti in stroškov postopka dolžniku vrne razlika med kupnino za nepremičnino in dolgom, zaradi katerega je prišlo do izvršbe.

Učinkovitost izvršilnega postopka zagotavljajo njegovemu namenu prilagojeni instituti in pravila, zato je treba upoštevati predvsem interes upnika, da se zagotovi učinkovitost izvršbe. V izvršilnem postopku pa mora biti zagotovljeno tudi varstvo dolžnika. Medtem ko prizadevanje za učinkovitost izvršilnega postopka v korist upnika služi uresničevanju načela pravne države, katere del je učinkovito sodno varstvo, načelo varstva dolžnika izhaja tudi iz načela socialne države. Zasledovanje ciljev izvršilnega postopka ne sme pripeljati do tega, da bi bile ogrožene temeljne pravice dolžnika, kot so npr. njegovo dostojanstvo, osnove ekonomske in socialne eksistence. Načelo varstva dolžnika je eno izmed korektivnih načel izvršilnega prava in se odraža v varovanju položaja dolžnika v izvršilnem postopku zlasti prek določb o omejitvah in oprostitvah izvršbe, procesnih jamstvih in strogih formalnih pogojih za dovolitev in opravo izvršbe. Takšen izvršilni postopek, ki vsebuje mehanizme, ki preprečujejo, da bi bil zaradi njega ogrožen zlasti osnovni socialni in ekonomski položaj dolžnika in s tem tudi oseb, ki so od njega odvisne, ni le v interesu dolžnika, temveč tudi v javnem interesu.

Tako veljavni Zakon o izvršbi in zavarovanju (v nadaljevanju: ZIZ) že v 34. členu določa, da sodišče na dolžnikov predlog omeji dovoljeno izvršbo tako, da se ta opravi samo na nekatera sredstva oziroma na nekatere predmete, če zadoščajo za poplačilo terjatve. Sodišče lahko določi na predlog dolžnika za izvršbo drugo sredstvo namesto tistega, ki ga je predlagal upnik, če zadošča za poplačilo terjatve. (npr. izvršbo na plačo namesto izvršbe na nepremičnino). Nadalje glede izvršbe na nepremičnino ZIZ v 169. členu da lahko dolžnik v osmih dneh od vročitve sklepa o izvršbi predlaga, naj sodišče dovoli drugo sredstvo izvršbe, ali naj opravi izvršbo na drugi nepremičnini. Sodišče ugotovi predlogu, če dolžnik izkaže za verjetno, da bo terjatev poplačana z drugim izvršilnim sredstvom ali s prodajo druge nepremičnine. Če predlaga dolžnik kot drugo izvršilno sredstvo izvršbo na plačo, pokojnino, invalidnino ali na druge stalne denarne prejemke, ugotovi sodišče predlogu, samo če dolžnik izkaže za verjetno, da bo terjatev poravnana v enem letu od izdaje sklepa o dolžnikovem predlogu.

Dolžnik lahko torej doseže, da se izvršba na nepremičnino ne opravi, če oprava izvršbe z drugimi sredstvi zadošča za poplačilo terjatve. Poleg tega pa ima dolžnik ves čas izvršilnega postopka (in seveda tudi pred tem) možnost poravnati terjatev in s tem preprečiti izvršbo za poplačilo denarne terjatve, ki jo sodišče dovoli s tistim sredstvom in na tistih predmetih, ki so navedeni v predlogu za izvršbo, torej tudi na nepremičnino. Kadar pride v izvršilnem postopku do prodaje dolžnikove nepremičnine, je zato mogoče predpostavljati, da dolžnik obveznosti ni prostovoljno poravnal ter da nima drugega premoženja, s katerim bi lahko poplačal svoj dolg ali pa z drugim premoženjem dolga ne želi poravnati. V takem primeru je prodaja nepremičnine v izvršilnem postopku nujen poseg v lastninsko pravico dolžnika, da upnik pride do poplačila svoje terjatve (primerjaj z odločbo US RS št. U-I-93/03-26, Ur. l. RS št. 132/2004).

Ko se upniki odločajo, ali bi predlagali izvršbo na nepremičnino dolžnika, upoštevajo tudi, da je nepremičninska izvršba v primerjavi z drugimi vrstami izvršbe dolgotrajna in draga (predujem za cenitev nepremičnine mora plačati upnik). Zato običajno ni v interesu upnika, da bi za minimalne zneske predlagal izvršbo na nepremičnino, če lahko poseže po drugem dolžnikovem premoženju. Vendar pa se v praksi dolžniki pogosto uspešno izmikajo drugim izvršilnim sredstvom in sodnim sklepom ter skrijejo morebitno drugo premoženje, pod grožnjo izvršbe na nepremičnino, ki jo predlaga upnik, pa dostikrat le "najdejo" potrebna sredstva za plačilo terjatve.

Izvršilni postopek je nedvomno skrajno sredstvo, ki so ga primorani uporabiti upniki, da pridejo do poplačila svoje terjatve. Izvršilni postopek nudi dolžniku, še zlasti na področju

nepremičninske izvršbe, veliko možnosti, da se takšnim (skrajnim) situacijam, kot je prodaja nepremičnine na dražbi, izogne. Vsakega državljana, ki ne dviguje priporočene pošte sodišča ali drugih organov ali se izmika svojim zakonskim obveznostim, lahko zadenejo pravne posledice takšnih opustitev dolžnega ravnanja. Nedvomno pa je najprimernejši in najbolj ekonomičen (tako z vidika upnika kot dolžnika) mehanizem, ki ga z vidika preprečitve tovrstnih posledic lahko uporabi dolžnik, ta, da pravočasno plača svoj dolg.

Iz gradiv, pripravljenih v okviru Twinning projekta EU, pri katerem je takratno Ministrstvo za pravosodje sodelovalo z nemškimi strokovnjaki, izhaja tudi razmislek o možnosti za določitev najmanjšega zneska dolga, za katerega se lahko opravi nepremičninska izvršba. Iz nemške ureditve namreč izhaja, da je rubež in unovčenje nepremičnine za izterjavo denarne terjatve dovoljen le, če denarna terjatev presega 10.000 evrov, razen kadar iz informacije o dolžnikovem premoženju izhaja, da ni drugega premoženja, ki bi ga bilo mogoče rubiti.

V zvezi z navedenimi predlogi je treba upoštevati dejstvo, da predstavlja nepremičninska izvršba učinkovit pritisk na dolžnike. Dodatno na VS RS ob pregledu statistike ugotavljajo, da je v zelo majhnem odstotku nepremičninskih izvršb nepremičnina nazadnje prodana na dražbi, in da v zelo veliki večini primerov dolžnik zaradi »grožnje« z nepremičninsko izvršbo le poplača upnikove terjatve. Torej je nepremičninska izvršba učinkovita z vidika plačilne discipline.

Predlagane spremembe niso bile vključene v dosedanje spremembe ZIZ predvsem zaradi pomislekov z vidika zmanjšanja učinkovitosti izvršbe in možnih zlorab. Prevladalo je namreč stališče, da veljavna ureditev ZIZ ustrezno omogoča dolžniku, ki aktivno sodeluje v postopku, da prepreči izvršbo na njegovo nepremičnino, če lahko upnikovo terjatev poplača na drug način. Torej možnost izvršbe na dolžnikovo nepremičnino predstavlja posredno vzpodbudo dolžniku, naj svoj dolg vendarle plača. Fizične in pravne osebe namreč samostojno in na podlagi svoje svobodne odločitve vstopajo v pravna razmerja, iz katerih za njih izhajajo pravice in obveznosti. Seveda pa je jasno, da morajo svoje obveznosti tudi izpolniti. V tem smislu izvršba v skladu z ZIZ predstavlja zadnje sredstvo upnika, kateremu dolžnik svojih obveznosti ne poravnava prostovoljno in v skladu s sprejetimi zavezami, da pride do poplačila, od katerega je lahko upnik celo življenjsko odvisen (npr. preživitve, odškodnine) tudi, če gre za manjše zneske. V zvezi s konkretnim primerom ponovno poudarjamo, da se dolžnik tudi po tem, ko postopek izvršbe že teče (ker torej svoje obveznosti ni poravnal prostovoljno), lahko izogne izvršbi na nepremičnino tako, da svoj dolg poravnava ali pa predlaga drugo sredstvo izvršbe, ki zadošča za poplačilo terjatve, kot smo v tem gradivu že pojasnili. Seveda pa se ob tem predpostavlja dolžnikova aktivnost v postopku izvršbe, najmanj pa sprejemanje sodnih pošiljk, kar bi omogočilo ravnanje v skladu z možnostmi, ki jih predvideva zakon.

S tem je do določene mere, čeprav brez najnižjega zneska dolga za dovolitev nepremičninske izvršbe, povzeta tudi nemška ureditev. V skladu z nemško ureditvijo namreč nepremičninska izvršba ni dovoljena za zneske, nižje od 10.000 evrov, vendar le pod pogojem, da obstaja drugo premoženje, ki ga je mogoče zarubiti. Kot izhaja iz prej predstavljene ureditve po ZIZ, pa bi se dolžnik prav tako lahko izognil nepremičninski izvršbi, če bi v postopku predlagal drugo sredstvo izvršbe, s katerim bi se njegov dolg lahko poplačal.

Po drugi strani je treba upoštevati tudi opozorila upnikov, da država dopušča plačilno nedisciplino, ker so postopki izvršbe neučinkoviti. Zato je potreben tehten premislek o posledicah odpovedi izvršilnemu sredstvu, ki je tudi pri nižji vrednosti dolga med bolj učinkovitimi pri zagotavljanju spoštovanja in izvrševanja sodnih odločb.

Ministrstvo za pravosodje in javno upravo bo predlog glede določitve minimalnega praga denarne terjatve za nepremičninsko izvršbo ponovno in celovito preučilo, zlasti z vidika sorazmernosti posega v lastninsko pravico, ob upoštevanju dejstva, da je prva zaveza dolžnika, da sprejete obveznosti poravna. Ustava RS namreč v skladu z načelom socialne države varuje tistega dolžnika, ki svoje terjatve objektivno ne more plačati, ne pa tistega, ki svoje terjatve noče plačati. V zvezi s konkretnim primerom je še posebej pomembno dejstvo, da je šlo za relativno nizko vrednost dolga, ki bi ga dolžnik še toliko lažje poravnal – tudi v postopku izvršbe, če bi na podlagi svojega sodelovanja v postopku predlagal drugo sredstvo izvršbe, ali dolg prostovoljno plačal.

Po informacijah iz medijev je Ustavno sodišče RS že obravnavalo in odločilo tudi o ustavni pritožbi obravnavanega dolžnika. Ustavno sodišče RS je odločilo, da ustavne pritožbe ne bo vzelo v obravnavo, ker niso izpolnjeni zakonski pogoji. Torej se Ustavno sodišče RS ni spustilo v vsebinsko obravnavo zadeve, kar pa lahko stori le v primeru, ko po prvi oceni meni, da ne gre za kršitev človekovih pravic, ki bi lahko imela hujše posledice za pritožnika, ali če ne gre za ustavnopravno vprašanje.